

Izhaja vsako soboto ob
6. uri zvečer.

Prodaja se v tistih tržaških
tobakarnah kakor „Edinost“
po 2 kr. odtis.

Naročniki „Edinosti“ dobi-
vajo to prilogo vse leto,
ako priložijo naročnini za
„Edinost“ še 1 gl.

NOVIČAR

Cene oglasov v „Novičarju“
so: za petit-vrstico 8 kr.,
za naslove z debelimi čr-
kami se plačuje prostor, ko-
likor bi ga obsegalo navad-
nih vrstic. Poslana, javne
zahvale, osmrtnice in do-
mači oglasi, po pogodbi

Frankovana pisma in rokopis
je pošiljati vredništvu „Edinosti“.
Nefrankovana pisma se ne
sprejemajo.

Boj za slovensko šolo.

Pred kakimi osmimi leti zapričel se je v Trstu boj za najdragocenejšo svetinjo vsacega naroda — boj za národno šolo. Brez svoje lastne šole ni se nam nadejati poštene mladine, poštenega naraščanja in bodočnosti. Stare veje izumirajo, to je zakon vsega stvarstva; ako pa ne skrbimo, da na njih mestu poženejo čvrste mladike, slediti mora — smrt. Dá: ako si ne ohranimo mladine, ako ne dobimo učilišč, v katerih bodo v nežna otroška srca pokladali čut zvestobe do domovine, ako ne dobimo učilišč, ki bodo res služile blaginji in bodočnosti naroda: potem gorje! — narod naš mora se pogrezni v národni in politički grob.

Da, tako je! in hudo se vara tisti, ki tolaži samega sebe, da ni tako. Pred osmimi leti že prišli so naši tržaški rojaki do prepričanja, da stojijo pred alternativo: ali pričeti boj za slovenske šole, ali pa izumreti polagoma. Kot možje, kojim teče po žilah poštna slovenska krv, odločili so se — za boj!! In zapričeli so ta boj. Takrat že predložilo je politično društvo „Edinost“ v imenu 1144 očetov prošnjo za ustanovitev slovenske osnovne šole v Trstu. To prošnjo je vlada odbila iz formalnih razlogov, rekla je namreč, da omenjeno društvo ni imelo pravice predložiti omenjene prošnje, češ, da so v to poklicani jedino le stariši. Stvar se je potem zatezala do leta 1889, a zavest o potrebi slovenske šole v Trstu ni zamrla, ampak razširjala se je bolj in bolj, zlasti potem, ko nam je osnovna šola družbe sv. Cirila in Metodja pri sv. Jakobu postavila prav živo pred oči, koliko je naših otrok tu v Trstu. Kaj čuda, da so naši stariši storili to, kar jim je nehoté svetovala sama vlada, ko je odbila prvo prošnjo: zapričeli so boj za slovensko šolo sami in v svojem imenu. Zapričeli so sila težaven boj, ki se bje še današnjega dne. Mnogo zaprek, mnogo slabe volje treba prebiti, tako, da sta vztrajnost in potrpežljivost naših ljudij postavljena zares na hudo skušnjo. Ne smemo se torej čuditi, da je nekaterim jel upadati pogum. Slednji smo se vendar — to je trdna naša nada — izdatno primaknili zaželjenemu cilju. Ne rečemo, da smo gotovi svoje stvari, vendar pa je ta velevažna zadeva te dni zadobila trdnejšo obliko. Kajti ne motimo se, ako rečemo, da je danes že komisija sama prepričana, da prošnja za slovenske šole ni — kakor se je vedno trdilo — le sad posamičnih „agitatorjev“ in „hujskačev“, ampak da je to živ izraz skupne prirske želje slovenskega življa tržaškega.

Komisijonalna poizvedovanja vrše se te dni in s tem je stopil boj za slovensko šolo v svojo odločilno dobo. Na naših stariših je sedaj, da dokažejo ljubezen svojo do mladine, ki je naša nada, naša bodočnost; da dokažejo svoje močstvo in svojo značajnost. Kdor se bori za pravico, temu se ni bati ničesar. In tudi našim očetom se ni treba bati ničesar, ker se borijo za svojo najsvetejšo pravico, za bodočnost svoje lastne krvi. Brez strahu naj pohite vsi k izpraševanju! Dostojno sicer ali odločno naj povejo pred komisijo

vse to, kar jim je na srcu. Ako komisija iz jednega ali drugega vzroka ne bi hotela pripoznati njih otrok, zahtevajo naj, da se sestavi zapisnik, v katerem morejo braniti svoje stališče. Le na ta način poizve vlada o vseh onih nagibih, ki so nas primorali prositi za ustanovitev slovenske šole. Kolikor več materijala, toliko več dokazov bode. Vlada dobi ves ta materijal, kojega nabere komisija, v svoje roke, da izreče potem svojo sodbo. Soglasno in odločno izražena želja vsega našega prebivalstva jej mora imponovati in jo gotovo prisili, da bode počevala javno menenje tržaških Slovencev. Tu imamo priliko, ne le dokazati, koliko za šolo godnih otrok imamo, ampak tudi dokazati, kako mnogoštevilni, kako važen je naš slovenski življenjski svet v mestu tržaškem!

Rojaki! Trenotki so važni; a v resnih trenotkih moramo se posebno zavedati svojih dolžnosti. Očeteje slovenski, gajte se, da častno in sijajno doženemo boj — za slovenske šole.

NOVIČAR

Iz mestnega sveta tržaškega. Kakor smo že povedali v poročilu o zadnji seji mestnega sveta, upri se je vladni zastopnik, g. baron Conrad predlogu župana Pittetrijja, naj se vnovič naprosi vlada za dovoljenje povišati doklade na pivo in meso. Baron Conrad je izjavil: Smatram za svojo sveto dolžnost oglašiti se proti tej predlogi, tako v svoji uradni lastnosti, kolikor iz človekoljubnih ozirov. Številke so številke, ali včasih vendar ne odgovarjajo faktu in razmeram. Predlog računa na to, da se povišajo dohodki, ako se pivo še bolj obdači, a ne misli na to, da pivo ne bi moglo prenašati višjega obremenjenja. Kakor se je po odpravi proste luke použitek piva podvojil vsled znižanja užitnine, tako bi se lahko zopet skrčil, ako se vnovič obremenijo, in tako ne bi imeli višjih dohodkov, katerih se nadeja predloga. Govornik se obrača proti izjavam svet. Consola v mestni seji z dne 24. julija, ko je poslednji trdil, da je užitninski davek najpravičnejši, in se da vrhu tega najložje pobirati ter da povišanje znaša le malo novičev — na meso 1/4 novč. na kilogram. Dr. Consolo pa ni dokazal, koliko znaša to povišanje v jednom letu pri mnogoštevilni družini; ni dokazal, kako bi to povišanje krčilo prihranitve in ali ne bi morda pogoltnilo ves zaslužek. Kajti ni zadosti, da ne mrjemo lakote, ampak treba živeti. Tako je tudi menenje deželne vlade. Baron Conrad prosi torej vnovič, da se odkloni ta predloga, ki bi obremenila večji del prebivalstva, kajti prepričan je, da bi bilo jedino to umestno, povišati neposredne davke, zadrževaje imovitejše razrede ljudstva. Vladni zastopnik je dokazal po tem, da številke mnogokrat niso odgovarjale faktu in odnosjem. Tako je n. pr. upravni svet mestne užitnine trdil v svojem poročilu z dne 29. maja 1891., da bi dohodki mestne užitnine, ako se skrči užitnina na pivo, znašali samo 996.000 gl., dočim so znašali 1.205.973 gl. Govornik meni, da tudi primanjkljaj

za prihodnje leto ne bode tako visok, kakor se misli. V Trstu treba braniti ubogo prebivalstvo. O nadaljni razpravi govorimo v denišnji „Edinosti“.

Knjige družbe sv. Mohorja so došle in se v Trstu dobivajo pri š. gosp. Jul. Wartho, v župnišču sv. Antona (novega) via delle poste 16, II. nastropje.

Zdravje sv. Očeta. „Kölnische Ztg.“ javlja, da priznava osebni zdravnik Leva XIII. silno prepadanje telesnih sil svetega Očeta. Papež more umreti kar nenadoma, in težko da preživi zimo. — Z druge strani pa zatrjujejo, da se je zdravje sv. Očeta obrnilo na bolje.

Ministerskemu predsedniku Srbskemu, ki se zdravi, kakor znano, v Opatiji, gre že na bolje in je upati, da skoro ozdravi.

Grof Hartenau pokopan v Bolgarski. Z Dunaja je prišlo verodostojno poročilo, da je udova kneza Batenberga dovolila prepeljanje trupla nje pokojnega soproga v Bolgarsko. Umrši junak je baje nekdan sam izrekel željo, da se izroči njegovo truplo Bolgarom, ako bi je zahtevali. — In res je došla danes vest, da se je mrtvo truplo bivšega kneza bolgarskega sinoči odpeljalo iz Gradca na Bolgarsko. Na krsto so položili kalpak, sobljo in plašč, koje je imel pokojni na sebi v bitki pri Slivnici. Ruski car in vsi veliki knezi izrazili so izredno prirsno svoje sožalje.

Kneipp odlikovan. Svetovno znanega Sebastjana Kneippa, župnika v Werishofenu, zdravnika z vodo, odlikoval je sv. Oče Lev XIII. z naslovom prekorednega tajnega komornika (Cameriere secreto soprannumerario). Seb. Kneipp je rojen dne 17. maja l. 1821. v Ottobeurenu. V mašnika bil je posvečen dne 6. avgusta 1852. Pričakovalo se je njega odlikovanje že pred dvema letoma o priliki njegovega 70 letnega rojstvenega dneva. Sv. stolica je sedaj jako oprezna z enakimi odlikovanji; ne zadošča, da koga priporoči generalni vikar, ampak ves ordinarijat mora izreči o dotičnem svojo sodbo vestno in jasno. Kneippa je priporočil sv. stolici nadvojvoda Josip, general konjištva. Kneippove knjige so prevedene tudi na italijanščino in so jako razširjene, poleg tega je pa tudi že več italijanskih duhovnikov in visokih cerkvenih dostojanstvenikov zdravil z izvrstnim vspehom.

Blagoslovljenje nove pravoslavne cerkve na Dunaju vršilo se je dne 19. t. m. v prisotnosti cesarja, ministerskega predsednika kneza Windischgrätza, naučnega ministra viteza Madejskega, gališkega ministra Javorskega, srbskega odposlanca in zastopnikov pravoslavne in grške cerkve. Častni predsednik pravoslavne občine, polkovnik Stojčić je nagovoril vladarja, naglašajoč zvestobo srbskih podanikov Avstro-Ogrske in Bosne-Hercegovine. Cesar je izrazil svoje veselje, da je mogel prisustvovati svečanosti.

Visoka starost. — V Miskolcu umrla je Roza Koh n 118 let stara. Otroci, unuki, prauniki in prapranuki spremili so jo k pokopu. Zadnji prapranuk je 28 let star.

Štrajk brzojavnih uradnikov. Te dni ustavili so delo brzojavni uradniki v Rimu, Milanu, Genovi in Turinu. Ker so brzojave odpravljale samo nekatere ženske, občutili so ta štrajk tudi tržaški trgovci in novinarji. Italijanska vlada pa je končala štrajk

z grožnjo, da pokliče vojaške brzojavne uradnike, ako se v 24 urah ne spametujejo civilni. To je pomagalo.

Na Dunaju začne decembra meseca razprave proti anarhistom, katere je zaprla policija septembra meseca, kakor smo poročali, takrat, in pri katerih so našli tiskovni stroj, več bomb in drugega streljiva.

Porotne razprave. Dne 20. t. m. prišla se je pred tržaškim porotnim sodiščem razprava proti 83-letnemu Antonu Udoviču iz Koveča v Istri radi rop in nasilstva. Dobil je šest let teške ječe. Odnesele je 14-letni Mariji Karlovič dne 5. septembra tega leta robec, vreden par ljubečarjev, in jo posilil. — Dne 21. tega mes. bil je obsojen odgovorni urednik „Piccola“, August Rocco zaradi prestopka nemarnega nadziranja na 50 gl. globe in 60 gl. izgube od kavcije ter plačanje sodnijskih stroškov v znesku 80 gl. Obtožbe radi razžaljenja časti je bil rešen, ker so porotniki zanikali dotično vprašanje z 11 glasovi proti jednemu. — Dne 22. t. m. je bil obsojen 45-letni pismonoša Josip Buda iz Komna radi hudodelstva zlorabe službe na 6 mesečno teško ječo. Prisvojil si je namreč poštno nakaznico na 160 gl., katero je imel izročiti tvrčki Karol Petcan v Trstu in porabil denar za se. — Dne 24. t. m. bila je razprava proti odgovornemu uredniku „Mattinoveanu“, Henriku Matkoviču. Tožil ga je Edgard Rasovich radi žaljenja časti. Matkovič je obsojen na 150 gl. globe in 60 gl. izgube na kavciji.

Krvavi čin v Betlehemu. O groznem činu, ki se je dogodil nedavno v betlehemske cerkvi, poroča apostolski misijonar pater Benaventura Lugscheider nastopno: Vsakega popoldne imajo frančiškani v Betlehemu procesije do rojstnega kraja Izveličarjevega in do drugih svetih mest. Pred procesijo stopa cerkvenik ter dela pot; kajti določeno je mej raznimi veroizpovedanji, da pripadnik tega veroizpovedanja se ne sme udeleževati obredov drugega. Tako je bilo dne 26. m. m. Ko se je procesija približala svetemu mestu, zapazil je cerkvenik dva Rusu in slugo ruskega društva v Palestini. Ko se je procesija približala, postavil se je omenjeni sluga tikoma pred cerkev. Cerkovnik ga naprosi z nova, da bi ostavil sanktuvarij, a sluga se je zadržal nad njim. Ko ga je potem cerkovnik prijel za roko, da ga odvede, potegnil je poslednji samokres ter ustrelil dvakrat na cerkovnika, a ga k sreči ni zadol. Vseled nastalega krika prihitelo je nekoliko vernikov na pomoč, njim na čelu p. Deodatus. Ker je omenjeni sluga pomeril tudi na tega poslednjega, poskočil je vmes cerkovnik — in pal je kot žrtva. Na to je napadalec vstrelil v četrtič in sicer na 76letnega p. Rafaela ter ga težko ranil. S petim strelom je ranil zdravnika frat. Romana in kuharja frat. Benvenuta; in sedaj še le mu je mogel Deodat iztrgati orožje. Napadalec je ubežal na to, a vjeli so ga vojaki še tisti večer. Zločinec je priznal svoj zločin. Razburjenje vsled tega dogodka je bilo velikansko v Betlehemu. Druzega dne je bil pogreb, katerega se je udeležil ves Betlehem. Napadalec je baje Dalmatinec in se imenuje Jurič. Te dni smo čitali v nekem

